

Årsmelding for Musea i Nord-Østerdalen 1990

Museumssentret Ramsmoen på Tynset

INNLEDNING

Dette er årsmelding for Musea i Nord-Østerdalen Museumssentret Ramsmoen på Tynset, tidligere omtalt som årsmelding for konservatoren for Musea i Nord-Østerdalen. Slik det var til å begynne med, var konservatoren aleine, men etterhvert har det utviklet seg til å bli flere engasjerte og innblandet. Det har blitt en virksomhet som inneholder ulike spesialiteter og som har faglig ansvar for Museumsregionen Nord-Østerdalen. Derfor omtaler vi det nå som Museumssentret på Tynset, som skal være et museums- og servicesenter for alle musea i Nord-Østerdalen og kulturvernvirksomhet generelt. Denne årsmeldinga behandler bare det som har skjedd ved eller er utført fra **Museumssentret**. For å få full oversikt må en også studere årsmeldingene for de enkelte musea.

ORGANISASJON

Samrådsmøter I 1990 er det holdt 2 samrådsmøter, 26. april på Tynset og 2. sept. med Bull-museet som vertskap. Ottar Lutnæs ble tildelt Museumsprisen for Nord-Østerdalen for sitt arbeid med skolemuseet, ellers kunne Bull-museet bli a by på ny prestegardshage og gamle Berger skole med skolemuseum og Ottar Akre samling.

Arbeidsutvalget har bestått av Odd S. Grindal, Rendalen, Gerd Olsberg, Tyllidalen og Asbjørn Ryen, Os. Av saker som er drøftet kan nevnes: budsjett 1990 og 1991, arbeidsoppgaver og bemanningssituasjonen 1990, felles brosjyre/avis og Årbok for Nord-Østerdalen. I brev til Hovedutvalg for Kultur og Fritid har vi tatt opp den umulige ressursmessige situasjonen museumsregionen Nord-Østerdalen er i, det er også tatt kontakt med de andre nye museumsregionene om dette. Spørsmålet er også drøftet med politikerere og kulturbyråkrater i Hedmark. Nytt AU valgt i september ble Odd S. Grindal,

Magni Grue, Tynset og Asbjørn Ryen.

Det er nedsatt et organsiasjonsutvalg som skal se nærmere på framtidig organisering av Museumssentret på Ramsmoen. Utvalget består av Eivind Moen, Kirstine P. Tallerås og Per Hvamstad.

ØKONOMI

Revidert budsjett: Museumssentrets budsjett og regnskap er felles med Tynset Bygdemuseum, da det er museet som er på tilskuddsordningen. Budsjettet for 1990 balanserte med 987.000,- av dette var bidraget fra Hedmark fylke på 533.000,- mot 497.000,- forrige år, altså en økning på 39.000,- eller 8 %. De andre inntektene var satt opp med: Egne inntekter, foto 45.000,- overføringer fra de andre musea i NØ, 30.000,- tilskudd kommunene 75.000,- av dette er 45.000,- fra Tynset kommune, dessuten 39.000,- øremerket til Museumsparken og Ramsmoen fra Tynset kommune, Gaver 25.000,- Diverse inntekter og bidrag 240.000,-

BEMANNING

Også i 1990 har det vært engasjert mange personer til forskjellige aktiviteter organisert fra Museumssentret, men færre enn tidligere fordi vi har klart å få til lengre arbeidssforhold.

Fremdeles er det bare én fast stilling - **konservatorstillingen fra 1976**. Det er søkt om fellehandverker sida 1977, uten positive resultat.

Faste stillinger: Per Hvamstad, Alvdal, konservator, ansatt 1976. Engasjement: Rachel Haarseth, Tynset, fotomedarbeider, sida 1986, 1/2 stilling. Diverse spesialengasjement og Arbeid for Trygd: Amund Spangen, Røros, registrerings- og innsamlingsarbeid. Helga Reidun Nesset, Alvdal, kontor, registrering, bevaringsarbeid Wilma M. S. Haagaas, Tynset, EDB Frode Reppesgård, Tolga, handverker Stein Warry Antonsen, Røros. Dessuten har Turid Øhrn, Tynset og Jon Nordsteien, Klæbu arbeidet i

kortere tid med spesielle prosjekt. Sivilarbeider: Arve Ingmar Røe, Tynset, til 1. sept. 1990 Svein Randmæl, Alvdal fra 1. mars Rune Alander, Folldal fra 8. oktober. Også i år er det midler fra Arbeidskontoret, sammen med penger til spesialoppdrag og stor innsats fra sivilarbeider som har ført til at vi tross alt har fått utført et omfattende arbeid. Hedmark fylke har dekket egenandelen for de personene vi har hatt på Arbeid for trygd.

KONTOR BIBLIOTEK

Museumssentret har nå fått ta i bruk annen etasje, slik at arbeidsforholda har blitt gode. I annen etasje er det tre kontorplasser, bibliotek og EDB-rom.

Biblioteket har hatt en tilvekst på 289 hefter/bøker (215), det meste av dette er bøker/hefter vi har fått i bytte for årboka. Hele boksamlinga er nå nyordnet, så nå er bøkene lettere tilgjengelig. Det er journalført 245 utgående brev, mens det har kommet inn 317 sendinger.

Antall henvendelser har vært økende, uten at det er ført noen oversikt. Konservatoren har hatt ca. 125 kontordager.

SAMLINGENE. BEVARING

Det har vært befaringer ved samtlige museer, vi har også deltatt i styremøter mm.

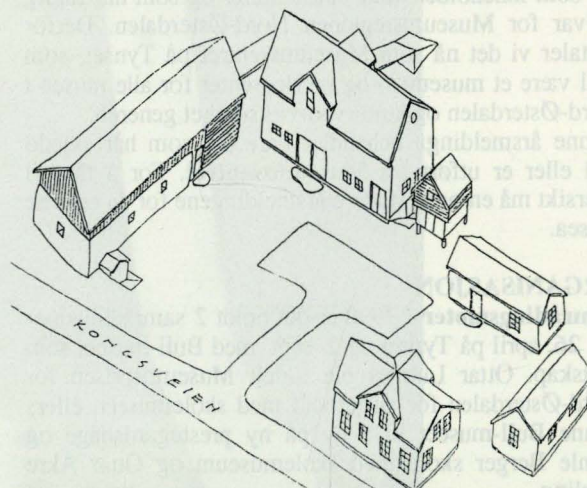
Det er arbeidet videre med planlegging av Tynset Bygdemuseum, Folldal Bygdetun og brannsikket museumsbygg på Ramsmoen. Når det gjelder bevarings- og vedlikeholdsarbeid henvises til de enkelte årsmeldinger. Musea i Nord-Østerdalen har vært med i prosjektet Bevaring 1990 ledet av Bevaringsavdelingen ved Hedmarksmuseet med Vigdis Vingelsgård og Anne Storbekken. Med midler fra Arbeid for Trygd ble Helga Reidun Nesset engasjert i 6 mnd. Arbeidet er konsentrert om forebyggende arbeid og rydding, alle museer er besøkt, storarbeid er utført ved Tynset Bygdemuseum.

MUSEUMSBYGG PÅ RAMSMOEN

Det er utarbeidet tegninger og kostnadsoverslag for museumsbygg på Ramsmoen av arkitektene Anderssen og Fremming. Bygget, som skal utformes som og erstatte den gamle stallen i tunet, blir ca. 450 m² i tre plan.

Museumsbygg, sammen med nytt verksted og opprusting av de andre husa i tunet, slik at det blir et fullverdig museumstun, er kostnadsberegnet til 6.6. mill. Norsk kulturråd er søkt om kr. 2.2 mill, tilsvarende beløp vil vi søke Tynset kommune om i tillegg til bidrag fra Hedmark fylke, gaver og evt. lån. Planene er lagt fram og drøftet med kommunen, fylket og på Ordførermøte. Hedmark fylke ga 75.000,- til planleggingsarbeidet.

Planene omfatter også nytt verkstedsbygg, det gamle verkstedet ønsker vi å ta i bruk til gjenstandspleie bl a m elektrolyseanlegg for rustfjerning. Det er utarbeidet planer for dette og søknad er sendt Norsk Kulturråd.

Museumstunet på Ramsmoen, slik det blir fullt utbygd. F.v. fjøsset med Galleri Ramsmoen, det nye museumstilbygget; utformet som dagens stall, stabbur som brukes til tekstillager, eldhus med nåværende snekkerverksted, nytt snekkerverksted, hovedbygningen med kontor, mørkerom m.m.

INNSAMLING / DOKUMENTASJON

Befaring og tilvekst: Flere av musea har fått betydelig tilvekst i samlingene, alt vesentlig i form av gaver, se nærmere under det enkelte museum.

Registrering: Ved flere museer er det drevet omfattende

registrering, mange museer har en del restanser. Registrering er utført ved: Bull-museet, Akresamlinga, Tynset Bydemuseum.

Gjenstandsregistreringene, som var lagt inn på Datastar, er ført over til Dataflex og arbeidet med å føre registreringene over på data er satt i gang igjen, det gjelder både gjenstander og bilder. 7400 gjenstander og 730 bilder er lagt inn på data. Den bærbare PC'n har vist seg svært hensiktsmessig ved registrering ute på musea.

Fotografering: Fotobevaringsarbeidet har fortsatt etter samme opplegg som tidligere:

Os	102
Tolga	35
Tynset	284
Alvdal	47
Folldal	125
Rendalen	101
Sum	694 mot 689 i 1990

Vi har etter avtale utført en del fotoarbeid for Trysil-Engerdal regionen.

I løpet av året er det også tatt mye nye bilder, under befaringer og ved spesielle dokumentasjonsoppgaver. Vi har nå ca. 25 000 nye opptak, det er en vekst på 1327 fra forrige år.

Lysbildearkivet har også vokst, og teller nå 12 470 lysbilder, en vekst på 628 siste år.

Det er voksende forespørsel etter bilder, både kopier av gamle bilder og lån/bruk av lysbilder og nye svart/hvitt bilder. Produksjonen av kopier av gamle bilder til salg og utstillinger har vært omfattende.

Det er nå satt i gang arbeid med å lage lysbilde serier av gamle bilder med tanke på undervisning, en del lysbilder lånes også ut til skolene. Lysbilder er lånt ut til Tynset Turistinformasjon m.fl.

Aksjon muntlig tradisjon: Storarbeidet med dette skjedde i 1987, men er et arbeid som blir utført kontinuerlig når det er folk til det. I forbindelse med registrering av gruver og bergverk, byggeskikk og Gata på Tolga, bureising m.m. er det utført intervjuer. 15 personer er

intervjuet. Lydbandsamlinga teller nå ca. 150 band.

I forbindelse med utstillingen om Krigsutbruddet 1940 er det drøftet om en skulle starte innsamling/oppbevaring av gjenstander m.m som har med krigen 1940-45 å gjøre. Spørsmålet er drøftet med HV og kontaktpersoner er utpekt.

Med eksterne midler og på oppdrag er det satt i gang flere dokumentasjonsprosjekt:

Byggeskikk i Midt og Nord-Østerdalen, på oppdrag fra Prosjektet Østerdalshuset.

Gata på Tolga, dokumentasjon av situasjonen i dag, bakgrunnsmateriale for reguleringsarbeid, på oppdrag fra Tolga kommune.

Byggeskikk i Vingelen i forbindelse med Kulturlandskapsprosjektet, grunnlag for studiearbeid, istandsetting m.m.

Folldal Verk en ressurs i historieopplevelse og næringsutvikling, på oppdrag for Folldal Verk, som grunnlagsmateriale for videre bevaringsarbeid.

Bergverk og gruvevirksomhet i Nord-Østerdalen, registreringsprosjekt med midler fra Norsk Kulturråd og kommunene.

Bureising i Nord-Østerdalen, fortsettelse av tidligere påbegynt prosjekt med midler fra kommunene og Hedmark fylke.

KULTURMINNEREGISTRERING

Sefrak: Arbeidet med oppretting av registrering av faste kulturminner har fortsatt. Vi er nå ferdig med Folldal og Eidskog, og har fulgt opp arbeidet i Tolga og Os. Etter initiativ fra Tynset kulturkontor m.m. har vi satt igang et prøveprosjekt, et forenklet Sefrak-opplegg - SEFRA-STRAKS - utprøvd i Tyllaldalen og Åsan, med tanke på å søke prosjektmidler sentralt.

Kulturminneregister: For å prøve å holde orden på ulike kulturminner, har vi startet arbeidet med et kulturminneregister for Nord-Østerdalen, der alle kjente kulturminner blir kartfestet og opplysninger sikret.

KULTURVERNSAKER I KOMMUNENE

Dette arbeidet øker i omfang og er en viktig del av opplysningsarbeidet museumssentret driver. Det har vært mye samarbeid med kommunene, særlig kulturkontorer og teknisk etat, men også med private eiere av verneverdig bebyggelse. Da dette tar en uforholdsmessig stor del av kontorets arbeidstid, uten at vi har fått tilført ressurser til å gjøre dette. Vegledningsvirksomheten blir derfor finansiert over museumstilskuddsordningen. Vi har appellert både til fylket og de berørte kommuner om ekstra bevilgning for å kunne yte denne service. Tynset kommune har bevilget 45.000, Tolga og Os 10.000,-hver, Rendalen har avslått, mens de andre kommunene ikke har reagert.

Vi fungerer som kontaktledd til Riksantikvar og Universitetets Oldsaksamling, og som konsulent overfor Landbruksbank og Husbank når det gjelder restaureringslån på antikvarisk grunnlag. Av aktuelle saker kan nevnes: Rendalen: Fiskevollen Sølensjøen. Alvdal: Forslag til kulturvernplan, Seterbebyggelse Tronsvangen, Idedugnad om Alvdal sentrum, diverse forespørslers vedr. Aukrust-sentret. Folldal: Folldal Verk, deltatt i møter, befaringer m.m. med Stiftelsen Folldal Gruver. Tynset: Tynset sentrum; verneplan, Neby Bortistuen, Sandbakken, Åen, Vollan. Tolga: Gata på Tolga, Åshaug. Os: Osmoen, Os Trekultur. Ellers har det vært befaringer/møter med folk fra Glomdalsmuseet, fylkets Kulturvernavdeling, Bergverksmuseet, Anders Løøv; ansvarlig for sør-samiske kulturminner.

UTREDNING FORSKING OG FORMIDLING

Publikasjoner: Årbok for Nord-Østerdalen kom ikke ut i 1990, men vil komme ut til 200 års jubileet for utflyttingen til Bardu.

Arbeidet med fotobok for Rendalen og Foldal har begynt. I forbindelse med utredningsarbeid er det publisert en rekke stensiler: Forslag til verneplan for Tynset sentrum, Gata på Tolga en dokumentasjon av dagens situasjon, Folldal Verk en ressurs for historieopplevelse og næringsutvik-

ling. Byggeskikk i Midt- og Nord-Østerdalen.

Utstillinger: I løpet av året er det holdt flere utstillinger i Galleri Ramsmoen: Påskeutstilling: Krigsutbruddet Sommerutstilling: Folkekunst i Nord-Østerdalen og gamle bilder. Mart'ns utstilling: Kari Ryen og Ingerid Fegersteh: Malerier og akvareller. Juleutstilling: Nord-Østerdalen i kaldsno og blest sammen med husflid- og handverksprodukter.

Galleriet har vært utlånt til utstillingsbruk til Trontun vg. skole og Redd Barna. Vi har dessuten hatt en liten fotoutstilling på Trontorget med gamle Tynset-bilder. Anslagsvis 1600 har besøkt utstillingene på Ramsmoen.

Arrangement: Vi deltok i åpen dag på Vollan, og har holdt møte om krigsutbruddet, utstillingsåpning under Mart'n og juleutstillingen.

Undervisning og foredrag: I løpet av året er det holdt en rekke kåserier og orientering om museums- og kulturvernarbeid, Bondekvinnelaga i Alvdal, Vollan, Kvikne Husflidslag m.m., Tynset Bygdemuseum, om byggeskikk i Dalsbygda og Tynset, deltatt i paneldebatt Universitetet i Oslo, Avdeling for Etnologi og Museum 90 Bergen, Det er undervist for elever ved Holmen vg, Trontun vg, Plasen og Kvikne skoler.

MØTER KURS UTVALG REISER

Per Hvamstad var formann i NKKM til sept. og er fremdeles styremedlem og har hatt mye reisevirksomhet i den forbindelse. Museet mottar kompensasjon for dette. Han har deltatt på NKKM's årsmøte Bergen. Han er dessuten formann i Arbeidsutvalget for Bevaringsavdelingen ved Hedmarksmuseet, og varamann til Arbeidsutvalget for Musea i Hedmark. En lang rekke museer og samlinger i Norge og Portugal er besøkt.

I forbindelse med overgang fra datastar til dataflex er det holdt internt kurs i databehandling.

Samlet antall reisedager til befaringer og møter i Nord-Østerdalen er ca. 50.

Tynset, 10. januar 1991

Musea i Nord-Østerdalen Arbeidsutvalget

Samrådsmøtet samlet på Bull-museet, framfor loftet fra Bjønngarden. (62028).

Ottar Lutnæs, prisvinner, og Odd S. Grindal, leder i Bullmuseet og Arbeidsutvalget for Musea i Nord-Østerdalen, med Museumsprisen, en akvarell av Unni-Lise Jonsmoen, fritt etter Magne N. Holter og ei smørform. (623204).